

Soukromé a občanské právo v systému právního řádu

2 úrovně :

1. soukromé – veřejné
2. vnitřní systém soukromého práva
(občanské právo + zvláštní soukromá
práva)

Soukromé právo a jeho místo v systému práva

Důvodem členění soukromého a veřejného práva je potřeba odlišení :

- Množiny lidského chování od submnožiny chování, na jehož právní regulaci je veřejný zájem, tj. chování právem regulovaného a neregulovaného, a v rámci druhé skupiny odlišení:
- Množiny chování, u něhož je přítomen zájem na jeho právní regulaci **bez nutnosti přímého zásahu veřejné moci** (soukromé právo) od submnožiny chování, u něhož je přítomen **zájem na jeho regulaci prostřednictvím přímého zásahu veřejné moci** (veřejné právo)

Soukromé právo a jeho místo v systému práva- pokrač.

Způsob, kterým je provedeno odlišení:

Vymezení pojmu a funkce soukromého práva závisí na nalezení **kritéria** odlišení soukromého a veřejného práva

Vývoj členění soukromého a veřejného práva

Jevové odlišení etap vývoje vztahu SP a VP:

- Římské právo – Ulpianova teorie (viz dále)
- Středověké právo – soukromé právo založeno na obyčejovém právu, veřejné na aktech panovnické moci
- Novodobé právo (od buržoazních revolucí) – soukromé a veřejné právo vyjadřují vztah občana (jednotlivce) a veřejné (státní) moci

Vývoj členění soukromého a veřejného práva

Podstata historických etap vztahu SP a VP závislá na typu postavení jedince ve společnosti:

- antické Řecko akcentovalo *polis* (celek),
- antický Řím (vliv křesťanství) stavěl do popředí individuum,
- středověk (vazalský systém) zánik odlišování VP a SP (chyběl soukromý prostor)
- znovu se objevuje v přirozeném právu od 16. stol.- občan a stát.

Etapy novodobého vývoje vztahu soukromého a veřejného práva

- Kapitalismus volné soutěže: prosazení prostoru pro soukromé právo (zákoníky soukromého práva dominantou právního řádu)
- 2. pol. 19. stol.: období zásahů veřejné moci do soukromého práva
- Totalitní režimy: potlačení SP, dominance veřejné moci
- Pád železné opony: teze o pohlcení veřejného práva soukromým
- Globalizace – ztráta faktického vlivu národních států – privatizace práva
- Vliv lidských práv – konstitucionalizace SP

Přehled teorií odlišení SP a VP

- Ulpianus – teorie **zájmová**
(kritérium – čím zájem je sledován v daném vztahu)
- Teorie **mocenská**
(kritérium – zda ve vztahu uplatněno vzájemné podřízení účastníků)
- Teorie **organická** (subjektů)
(kritérium – jeden z účastníků vystupuje při plnění funkce veřejnoprávní korporace) - OZ
- **Metoda** právního regulování
(kritérium – povaha právního regulování) +
předmět právní regulace
Dále ve výkladu se vychází z kritéria metody právní regulace

Předmět právní regulace

- Vymezuje okruh společenských vztahů, upravených určitým odvětvím práva
- Předmět je vnější kritérium (mimo vlastní právní regulaci)

Metoda právní regulace

- Určuje, jakou legislativní technikou je určitý okruh právních vztahů upraven
- Metoda je kritérium vnitřní (je součástí právního systému)

Metody právní regulace

- Veřejnoprávní ve vlastním smyslu
 - = vysoká úroveň veřejného zájmu
 - = přímé uplatnění veřejné moci na právní vztahy
 - = nástrojem úřední rozhodnutí (individuální právní akt)
- Soukromoprávní
 - = nižší úroveň veřejného zájmu
 - = nepřímé uplatnění veřejné moci (soukromoprávní statut účastníků + vyváženost jejich pozic + uplatnění veřejné moci ze soukromé iniciativy)
 - = nástrojem smlouva

Praktický význam rozlišení SPaVP do 1.1.2014

- Výslovně v soudním řádu správním (SŘS, zák. č. 150/2002 Sb., ve znění novel):

§ 68 písm. b):

„(správní) žaloba je nepřípustná také tehdy, jde-li o rozhodnutí správního orgánu **v soukromoprávní věci**, vydané v mezích legální pravomoci správního orgánu“ –
připojen odkaz na část pátou občanského soudního řádu - OSŘ)

Legislativní rozlišení S a VP po 1.1.2014

- Občanský zákoník 2012 výslovně definuje soukromé právo v § 1 odst. 1:
 - „Ustanovení právního řádu upravující **vzájemná** práva a povinnosti **osob** vytvářejí ve svém souhrnu soukromé právo.“
 - Orgány veřejné moci nejsou osobami
 - Námitka: smluvní vztahy mezi nositeli veřejné moci, resp. n.v.m. a osobami?

Současné zásahy do vztahu soukromého a veřejného práva

- § 1 OZ (nezávislost uplatňování SP na VP)
- Europeizace:
 - „horizontální účinek“ práva ES/EU
 - „konstitucionalizace“ SP
 - regulace EU posiluje vliv VP na SP:
„Regulatory rules“ vnášejí mocenský prvek do SP
- „socializace“ práva soukromého (Pawlowski)
- pokračující privatizace veřejného práva
- únik ze sféry právní regulace do sféry samoregulace (formulářové smlouvy, Internet..)
- Někteří autoři deklarují zánik SP a VP

Charakter současného soukromého práva

- Samo sebe deklaruje jako liberální typ SP
- Výrazný segment autonomie vůle podřízen „regulatory rules“
- Kombinace metod regulace
- Spravedlnost kombinovaná z více typů (komutativní-distributivní- korektivní..); stále více se hovoří o spravedlnosti sociální jako cíli realizace práva